

Praha, 20. června 2022

č. j.: T124-SMSČR-2022

Připomínky k materiálu Návrhu zákona o správě voleb (č. j. předkladatele: MV-93469-3/LG-2022)

Sdružení místních samospráv České republiky uplatňuje následující připomínky k materiálu:

1. Připomínka k § 2 – den konání voleb a doba hlasování

Nepovažujeme za vhodné zavádět tak radikální a politicky kontroverzní změnu, jako je jednodenní hlasování ve volbách, v předpise technického charakteru, který se ze své podstaty politicky kontroverzním otázkám snaží vyhýbat.

Odůvodnění: V České republice se již mnoho let konají volby ve dvou dnech, v pátek a v sobotu. Lze čekat, že tak radikální změna, jako je zavedení jednodenního hlasování, vyvolá vyostřenou politickou diskuzi, jíž se chtěl předkladatel podle vlastních vyjádření vyhnout a z toho důvodu nepřipravil jeden komplexní volební kodex upravující volební právo procesní i hmotné.

Pro malé obce, které nemají žádného funkcionáře uvolněného pro výkon politické funkce, je termín připadající na jeden celý pracovní den krajně nešťastný. Dále je potřeba zvážit, že volební místnosti se často nachází ve školách a školských zařízeních, přičemž jejich vyřazení z provozu na jeden celý den způsobí velký problém na straně pracujících rodičů.

Je nutno také pamatovat na fakt, že státní rozpočet vyplácí členům okrskových volebních komisí náhradu mzdy, platu, služebního příjmu nebo odměny, případně paušální náhradu ušlého výdělku. Pokud volby připadnou na pracovní den, bude nutné tyto náhrady poskytnout všem zaměstnaným či samostatně výdělečně činným členům komisí. Oproti tomu, pokud by volební den připadl na víkend, nárok na náhradu by naprostě většině členů nevznikl.

V neposlední řadě poukazujeme na fakt, že pokud by se konaly volby jeden den od 7 do 21 hodin, dá se předpokládat rapidní snížení (v některých obcích už tak nízkého) zájmu o členství v okrskových volebních komisích. Navíc by členové volebních komisí nejdříve 15 hodin dohlíželi na průběh hlasování a poté ještě prováděli sčítání hlasů – v takovém případě by se z logických důvodů výrazně zvýšila chybovost sčítání.

Tato připomínka je zásadní.

2. Přípomínka k § 36 – Distribuce hlasovacích lístků

Důrazně požadujeme zachování stávajícího režimu distribuce hlasovacích lístků voličům do domácností.

Odůvodnění: Pro velkou část voličů zejména z řad seniorů je doručení hlasovacích lístků do jejich schránky důležitou formou připomenutí faktu, že se volby konají, jejich termínu, a zároveň přináší možnost předvyplnit hlasovací lístek v klidu a bezpečí domova.

Upuštění od distribuce hlasovacích lístků do domácností by podle našeho názoru výrazně snížilo volební účast zejména v typech voleb, v nichž už nyní nebývá volební účast valná (volby do Evropského parlamentu a volby do Senátu).

Tato připomínka je zásadní.

3. Přípomínka k § 37 a § 38 odst. 4 – Terminologická nejasnosti

Navrhujeme nahradit formulaci „kandidát ve volebním okrsku“ přesnějším „kandidát ve volebním obvodě, do něž náleží volební okrsek“.

Odůvodnění: Předmětná ustanovení stanoví, že členem okrskové volební komise může být pouze ten, kdo „není kandidátem ve volebním okrsku příslušejícím k okrskové volební komisi“, resp. že obecní úřad ověří, „zda delegovaná osoba není současně kandidátem ve volebním okrsku, pro který byla volební stranou delegována“.

Volební okrsek je však toliko účelovým územním prvkem, který nemá vlastní volené orgány, do nichž by bylo možné kandidovat. Volební strany podávají kandidátky pro volební obvody. Proto navrhujeme zpřesnění formulace na „není kandidátem ve volebním obvodě, do něž náleží volební okrsek příslušející k okrskové volební komisi“, resp. „zda delegovaná osoba není současně kandidátem ve volebním obvodě, do něž náleží volební okrsek, pro který byla volební stranou delegována“.

Tato připomínka je legislativně-technického charakteru.

4. Přípomínka k § 38 odst. 5 – Možnost odmítnout delegaci volební strany

Požadujeme zavést možnost starosty v odůvodněných případech odmítnout delegaci člena okrskové volební komise či náhradníka delegovaného volební stranou. Navrhujeme včlenit do navrhovaného znění § 38 nové odstavce 6 a 7, které budou znít:

„(6) Starosta může do 30 dnů přede dnem voleb v odůvodněných případech rozhodnutím odvolat delegovanou osobu, která splňuje podmínky členství v okrskové volební komisi, je-li důvodná obava, že tato osoba není způsobilá plnit úkoly člena okrskové volební komise. Rozhodnutí se doručuje delegované osobě a zmocněnci, nezávislému kandidátovi nebo navrhujícímu občanovi, popřípadě jimi pověřené osobě.

(7) Proti rozhodnutí podle odstavce 6 se delegovaná osoba může odvolat do 5 dnů. Obecní úřad předá odvolání do 5 dnů od jeho doručení společně s rozhodnutím a stanoviskem starosty krajskému úřadu. O odvolání rozhodne krajský úřad nejpozději do 10 dnů ode dne, kdy mu byl spis postoupen.“

a dosavadní odstavec 7 označit jako odstavec 8.

Odůvodnění: V praxi často politické strany nabízejí možnost delegace do okrskových volebních komisí široké veřejnosti. Následkem absence jakékoliv kontroly jsou pak do komisí nezřídka nominováni lidé, jejichž osobností (inteligentní, morálně-volní apod.) vybavení neumožňuje, aby řádně plnili povinnosti člena okrskové volební komise. Starosta, který za činnost okrskových volebních komisí zodpovídá, přitom nemůže takové osoby do komise nepřipustit, a to ani v případě, kdy si je jejich problémového charakteru vědom např. na základě dřívějších zkušeností.

Navrhované ustanovení umožňuje starostovi obce, v níž působí příslušná okrsková volební komise, v krátké lhůtě (6 dnů od posledního dne, kdy je možné osoby delegovat) správním rozhodnutím odvolat delegovanou osobu, je-li důvodná obava, že tato osoba není způsobilá plnit úkoly člena okrskové volební komise.

Proti rozhodnutí se bude moci odvolat pouze delegovaná osoba, jejíž právo je rozhodnutím dotčeno, a to ve zkrácené lhůtě 5 dnů. Po podání odvolání bude mít obecní úřad povinnost do 5 dnů podstoupit odvolání, rozhodnutí, a stanovisko starosty k odvolání (nevzniká ze správní spis) krajskému úřadu, který o odvolání rozhodne nejpozději do 10 dnů. V případě zrušení rozhodnutí starosty krajským úřadem se tedy delegovaná osoba bude moci zúčastnit voleb jako řádný člen okrskové volební komise.

Tato připomínka je zásadní.

5. Připomínka k § 46 odst. 2 písm. e)

Navrhujeme vyškrtnout z návrhu povinnost vybavit každou volební místnost volebními zákony.

Odůvodnění: Zkušenosti z praxe ukazují, že povinnost vybavit volební místnost příslušným volebním zákonem přináší pouze zbytečnou zátěž pro volební orgány, protože voliči možnost žádat o nahlédnutí do něj nepřekvapivě vůbec nevyužívají.

Jako zcela nesmyslná se pak jeví povinnost při volbách do Evropského parlamentu vybavit volební místnost texty zákonů dokonce ve třech světových jazycích.

Tato připomínka je zásadní.

6. Připomínka k § 56 odst. 3 – Oznámení voliče o hlasování v jiném volebním okrsku

Navrhujeme nezavádět nový nadbytečný institut oznámení voliče o hlasování v jiném volebním okrsku v seznamu voličů.

Odůvodnění: Situaci voličů, kteří chtějí hlasovat v jiném volebním okrsku, řeší institut voličského průkazu, který je zavedený a voliči jsou na něj zvyklí. Další institut s menší flexibilitou (s voličským průkazem může volič hlasovat v kterékoliv volební místnosti bez nutnosti předchozího výběru) je zbytečný a může způsobovat nežádoucí zmatky mezi voliči i členy okrskových volebních komisí.

Tato připomínka je zásadní.

7. Připomínka k § 57 – Žádost o vydání voličského průkazu

Navrhujeme vypustit požadavek na úřední ověření při žádosti o vydání voličského průkazu v zastoupení, tedy upravit znění § 57 odst. 1 písm. a): „***a) osobně, a to i prostřednictvím osoby, která se prokáže plnou mocí,***“.

Odůvodnění: Navrhované znění § 57 odst. 1 písm. a) shodně s nyní platnou právní úpravou předpokládá, že o voličský průkaz bude možné požádat v zastoupení, prostřednictvím osoby, která se prokáže plnou mocí s úředně ověřeným podpisem voliče. Požadavek na úřední ověření podpisu vnímáme jako nepřiměřený a jeho vypuštění by výrazně zjednodušilo proces žádosti o voličský průkaz v zastoupení.

Tato připomínka je zásadní.

8. Připomínka k § 58 – 62 – Hlasování v předstihu

VARIANTA I

Požadujeme vypustit z návrhu institut hlasování v předstihu.

VARIANTA II

Navrhujeme, aby se hlasování v předstihu provádělo u místně příslušného krajského úřadu.

Odůvodnění: Navrhovaný institut *hlasování v předstihu* považujeme jednak za naprosto zbytečný, především pak ale za administrativně zcela neúnosný pro některé obecní úřady. Na nejmenších obcích, které nemají žádného ze svých funkcionářů uvolněného pro výkon politické funkce, ani nezaměstnávají na plný úvazek žádného administrativního zaměstnance, je prakticky nemyslitelné, aby obecní úřad ve středu v týdnu, v němž proběhnou volby, zajišťoval alespoň dvě hodiny hlasování v předstihu. Zajištění hlasování v předstihu by nadevší pochybnost bylo správních činností ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících ÚSC, takže by ho měl vykonávat úředník územního samosprávného celku.

Problematický je rovněž fakt, že by hlasy odevzdané v předstihu musely být uchovávány na obecním úřadě po dobu několika dnů (nikoliv pouze přes noc, jak je to podle dnešní právní úpravy u volebních schránek ve volebních místnostech urny). Zatímco volební místnost je možné přes noc zapečetit, těžko si lze představit, že na obecním úřadě bude po celý pracovní den zapečetěna jedna z místností.

Kompromisní variantou může být hlasování v předstihu na krajských úřadech, které mají dostatečnou personální kapacitu pro jeho zajištění. Vzhledem k tomu, že hlasování v předstihu má být zvláštním institutem ve prospěch menší části voličů, lze akceptovat jeho horší dostupnost.

Tato připomínka je zásadní.

9. Připomínka k § 66 odst. 3

Navrhujeme vypustit možnost hlasování mimo volební místnost v rámci objektu, kde se volební místnost nachází, nebo v jeho bezprostředním okolí.

Odůvodnění: Pro voliče se sníženou schopností pohybu je dostačující alternativou hlasování do přenosné volební schránky v místě jejich bydliště či na jiném určeném místě v územním obvodu volebního okrsku. Další forma usnadnění hlasování není potřebná. Navrhovaný institut přitom v některých volebních místnostech nemusí jít uskutečnit tak, aby byla zachována tajnost hlasování.

Navrhované znění nepočítá s jakýmkoliv omezením využití hlasování mimo volební místnosti, čímž dává prostor jeho zneužívání a pro naprostou paralýzu činnosti volební komise organizovanou skupinou voličů. I kdyby omezení existovalo, nebylo by příliš vhodné, aby okrsková volební komise kontrolovala naplnění omezujících podmínek.

Tato připomínka je zásadní.

10. Připomínka k § 91 - Účinnost

Navrhujeme posunout účinnost na 1. července 2028.

Odůvodnění: V případě navržené účinnosti na 1. 1. 2026 by se nová právní úprava poprvé použila při volbách do zastupitelstev obcí (a souběžných volbách do Senátu). Volby do zastupitelstva obcí mají ze všech voleb v ČR jednoznačně nejsložitější volební systém a tím pádem nejnáročnější sčítání. Účastní se jich také nejvíce kandidátů, přičemž v drtivé většině jde o politické laiky. Ani někteří zmocněnci volebních stran nemají detailní znalost volební legislativy a nezřídka čerpají z předchozích zkušeností.

Na rok 2027 při zachování plné délky volebního období žádné volby nepřípadnou, může však teoreticky dojít k předčasnému konci volebního období Poslanecké sněmovny, doplňujícím volbám do Senátu, nebo novým volbám v některých obcích.

Účinnost je tedy při respektu § 3 odst. 3 zákona o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv stanovena tak, aby se nová právní úprava poprvé použila ve volbách do zastupitelstev krajů, které nejsou administrativně náročnější než ostatní druhy voleb. Zároveň by po schválení nové právní úpravy měl předkladatel dost času na vytvoření metodických materiálů a informační kampaň pro veřejnost.

Tato připomínka je zásadní.

11. Připomínka k § 7 Teze prováděcího právního předpisu

Požadujeme zmírnit kritéria pro posuzování účelnosti a hospodárnosti výdajů na zajištění a vybavení volebních místností.

Odůvodnění: Návrh prováděcí vyhlášky počítá s posuzováním účelnosti a hospodárnosti výdajů zejména se zřetelem na to, zda nebylo možné využít vlastní majetek obce nebo jiné zdroje dostupné bez vynaložení prostředků obce, a zda byl výdaj nezbytný pro řádné zabezpečení úkolů souvisejících s konáním voleb a v případě pořízení majetku také podle toho, zda nedošlo k jeho

pořízení v nedůvodně krátké době od předchozího pořízení majetku téhož druhu a zda je majetek pro účely voleb využíván s ohledem na svoji povahu opakovaně.

V některých případech v současné době dochází ke zcela nedůstojnému lustrování každé koruny vynaložené na volební výdaje ze strany krajských úřadů, které však mají obavy postupovat mírněji za takto rigidní právní úpravy. Podle SMS ČR je přitom stát povinen nahradit obcím všechny výdaje vynaložené na organizaci voleb. Je nepřijatelné, aby svou povinnost relativizoval a odmítal proplácet např. některé kancelářské potřeby s odkazem na to, že jimi obec má disponovat i mimo volby, apod.

Tato připomínka je zásadní.

12. Připomínka k § 11 odst. 1-4 Teze prováděcího právního předpisu

Požadujeme zásadní navýšení odměn okrskových volebních komisí, a to následujícím způsobem:

„(1) Za výkon funkce v okrskové volební komisi a zvláštní okrskové volební komisi náleží:

- a) předsedovi zvláštní odměna ve výši **5 000 Kč**,
- b) místopředsedovi a zapisovateli zvláštní odměna ve výši **4 800 Kč**,
- c) ostatním členům zvláštní odměna ve výši **4 000 Kč**.

(2) Za výkon funkce v okrskové volební komisi a zvláštní okrskové volební komisi dále náleží zvýšení zvláštní odměny:

- a) při konání druhého kola voleb předsedovi, místopředsedovi a zapisovateli o **2 000 Kč** a ostatním členům o **1 000 Kč**,
- b) při souběhu voleb s dalšími volbami o 800 Kč za každé další volby,
- c) při opakování hlasování o **800 Kč** a
- d) při volbách do zastupitelstev obcí, zajišťuje-li okrsková volební komise hlasování do dvou zastupitelstev, o **1 000 Kč**.

(4) Členovi okrskové volební komise a zvláštní okrskové volební komise, který není v pracovním poměru ani v poměru obdobném pracovnímu poměru, avšak je výdělečně činný, přísluší za dobu výkonu funkce kromě zvláštní odměny náhrada ušlého výdělku ve výši **100 Kč** za hodinu, nejvýše však **770 Kč** za 1 den.“

Odůvodnění: Návrh počítá se zachováním stávající výše odměn členů okrskových volebních komisí, která je však i s ohledem na enormně vysokou inflaci naprosto nedostačující. Již v minulých volbách mnoho obcí čelilo problémům s naplněním volebních komisí, které nezřídka řeší mimořádným darem členům nad rámec odměny. Podle SMS ČR je přitom stát povinen nahradit obcím všechny výdaje vynaložené na organizaci voleb a je nepřijatelné, aby nepřímo nutil obce k významné spoluúčasti na těchto výdajích.

Tato připomínka je zásadní.

Osoby oprávněné k vypořádání připomínek:

Mgr. Jindra Tužilová, vedoucí legislativní analytik SMS ČR
tuzilova@smscr.cz, info@smscr.cz

Ing. Adéla Palíšková, zastupující vedoucí legislativní analytik SMS ČR
paliskova@smscr.cz

Mgr. Dominik Hrubý, legislativní analytik SMS ČR
hruby@smscr.cz